

O'QUVCHILARNING BILIM, KO'NIKMA VA MALAKALARINI TASHXIS ETISH

Mamatqulova Charos Komil qizi.

Termiz Davlat Pedagogika Instituti talabasi

mamatqulovacharos@gmail.com

Annotatsiya: Maqolada o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini tashxis etish zaruriyati to'grisida fikr yuritilgan hamda tavsiyalar berilgan. Kalit so'zlar: bilim, ko'nikma, malaka, o'quvchi, tashxis, zaruriyat, yondashuv Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasida sifatli ta'limga erishishning eng muhim vazifalari belgilanib, amalga oshirilmoqda.

Shu jihatdan bu jarayonda o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini tashxis etish dolzarb bo'lib turibdi. Mazkur o'rinda ana shu masalaning tahliliga e'tiboringizni tortamiz. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi yangi tahrirdagi Qonunida umumiy o'rta ta'limni zamonaviy talablar asosida rivojlantirish huquqiy-me'yoriy jihatdan belgilab qo'yilgan. Su jihatdan o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini tashxis etishning metodikasi muammosini tadqiq etish dolzarb bo'lib turibdi.

Kalit so'zlar: tashxis, baholash, bilim, ko'nikma, malaka, ta'lim sifati, pedagogik diagnostika.

Kirish

1. Bilim, ko'nikma va malaka tushunchalarining pedagogik mazmuni

Bilim — o'quvchilarning fan asoslari, tushunchalar, qonuniyatlar va nazariy ma'lumotlar haqidagi ongli tasavvurlaridir.

Ko'nikma — bilimlarni amaliy faoliyatda ongli va maqsadga muvofiq qo'llay olish qobiliyatidir.

Malaka — ko'nikmalarning avtomatlashtirilgan, barqaror va tez bajariladigan shaklidir.

Mazkur uchlik ta'lim natijalarining asosiy ko'rsatkichlari bo'lib, ularni aniqlash va rivojlanish darajasini baholash tashxis jarayonining bosh maqsadini tashkil etadi.

2. O'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini tashxis etishning mohiyati va vazifalari

Pedagogik tashxis — bu o'quvchilarning ta'limiy yutuqlari, rivojlanish darajasi va o'zlashtirish holatini aniqlashga qaratilgan tizimli va ilmiy asoslangan jarayondir.

Tashxis etishning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

- o'quvchilarning bilim darajasini aniqlash;
- bilimlardagi bo'shliqlarni belgilash;
- ko'nikma va malakalarning shakllanganlik darajasini tahlil qilish;
- individual yondashuvni ta'minlash;
- ta'lim jarayonini takomillashtirish bo'yicha xulosalar chiqarish.

3. Bilim, ko'nikma va malakalarni tashxis etish bosqichlari

O'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini tashxis etish quyidagi asosiy bosqichlarda amalga oshiriladi:

3.1. Boshlang'ich (diagnostik) tashxis bosqichi

Mazkur bosqichda o'quvchilarning dastlabki bilim darajasi, tayyorgarligi va individual xususiyatlari aniqlanadi. Ushbu tashxis o'quv yilining boshida yoki yangi mavzuni o'rganishdan oldin o'tkaziladi.

3.2. Joriy tashxis bosqichi: nJoriy tashxis dars jarayonida muntazam olib boriladi. U o'quvchilarning mavzuni o'zlashtirish jarayonini kuzatish, bilimlarni mustahkamlash va xatolarni o'z vaqtida aniqlashga xizmat qiladi.

3.3. Oraliq tashxis bosqichi: Oraliq tashxis ma'lum bir bo'lim yoki mavzular majmuasi yakunida amalga oshiriladi. Ushbu bosqich o'quvchilarning umumlashtirilgan bilim va ko'nikmalarini aniqlash imkonini beradi.

3.4. Yakuniy tashxis bosqichi: Yakuniy tashxis o'quv kursi yoki o'quv yili oxirida o'tkazilib, ta'lim natijalarining umumiy darajasini baholashga qaratiladi.

4. Tashxis etish shakl va metodlari: O'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini tashxis etishda quyidagi metodlardan foydalaniladi:

- og'zaki so'rov;
- yozma nazorat ishlari;
- test sinovlari;
- amaliy ishlar;
- kuzatish;
- portfoliolar;
- reyting va rubrikalar asosida baholash.

Mazkur metodlar o'quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olgan holda tanlanadi.

5. Zamonaviy diagnostik yondashuvlar

Bugungi kunda kompetensiyaga asoslangan ta'lim sharoitida tashxis jarayoni faqat bilimni tekshirish bilan cheklanmaydi. U quyidagilarni ham qamrab oladi:

- funksional savodxonlikni baholash;
- tanqidiy va ijodiy fikrlashni aniqlash;
- mustaqil faoliyatni tahlil qilish;
- raqamli diagnostika vositalaridan foydalanish.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini tashxis etish ta'lim jarayonining muhim va ajralmas bosqichidir. Tashxisning barcha bosqichlarini izchil va ilmiy asosda tashkil etish ta'lim sifati va samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida olib borilgan tashxis jarayoni o'quvchilarning individual rivojlanishini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Pedagogika. Oliy ta'lim muassasalari uchun darslik.
2. Babanskiy Yu.K. *Ta'lim jarayonini optimallashtirish asoslari*.
3. Komenskiy Ya.A. *Buyuk didaktika*.
4. Davlat ta'lim standartlari va me'yoriy hujjatlar.
5. Zamonaviy pedagogik diagnostika bo'yicha ilmiy manbalar.